

VERSTERKEN VAN DE KRACHT VAN PLEEGGOUDERS

Verslag van het programma 2017-2019

Als pleegouder zorg je voor een kind dat (tijdelijk) niet bij zijn of haar ouders kan wonen. Een bijzondere rol waarmee je bijdraagt aan de ontwikkeling en het welzijn van je pleegkind, maar die soms als een zware taak kan voelen. Daarom is het belangrijk dat je ook jezelf kunt blijven ontwikkelen. Bijvoorbeeld door nieuwe kennis op te doen en ervaringen uit te wisselen met andere pleegouders. Je gesteund weten geeft kracht om de zorg voor je pleegkind vol te houden.

Jeugdzorg Nederland, de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben in 2017 de handen ineengeslagen voor een programma dat alle pleegouders de mogelijkheid biedt zich persoonlijk te ontwikkelen. Het moet vanzelfsprekend zijn dat je kunt (bij)leren wat je nodig hebt in de zorg voor en opvoeding van je pleegkind. Want hoe beter je in staat bent je rol als 'bijzondere' opvoeder te vervullen en je daar goed bij te voelen, hoe groter de kans dat je voor de lange termijn een positief verschil maakt in het leven van je pleegkind.

Dit verslag geeft weer wat er in de periode 2017-2019 is gedaan om de doelen uit het programma 'Versterken van de kracht van pleegouders' te bereiken. In het laatste hoofdstuk lees je wat je vanaf 2020 kunt verwachten.

Aan het programma hebben veel pleegouders en pleegzorgprofessionals bijgedragen met hun kennis en ervaringen. Er is met veel energie en enthousiasme samengewerkt en er zijn mooie ideeën en producten ontstaan. Wij bedanken alle betrokkenen heel hartelijk voor hun inzet! We kijken er naar uit om in 2020 samen verder te bouwen.

In dit verslag lees je:

Wat hebben pleegouders nodig?

Werken aan verbetering:

- Winkel
- Werkplaats
- Etalage
- Doe-het-zelf
- Financiering en organisatie van het leeraanbod

Hoe verder?

Tip: Ga naar www.samenbouwenaanpleegzorg.nl om alles te weten te komen over een nieuw platform voor pleegouders.

WAT HEBBEN PLEEGGoudERS NODIG?

Bij de start van het programma is onderzocht waar pleegouders behoefte aan hebben op het gebied van scholing en ondersteuning bij het pleegouderschap. Daarvoor zijn zowel pleegouders geraadpleegd als pleegzorgorganisaties en samenwerkingspartners binnen de pleegzorg. Om tot een compleet beeld te komen, zijn in de inventarisatie ook maatschappelijke ontwikkelingen en veelvoorkomende dilemma's in de pleegzorg meegenomen.

Op de website www.samenbouwenaanpleegzorg.nl lees je meer over de achtergrond en inhoud van wat pleegouders nodig hebben om hun kennis en deskundigheid te vergroten.

Uit de inventarisatie en bijeenkomsten met pleegouders en andere betrokkenen kwamen vijf hoofdlijnen naar voren waar in het programma aan gewerkt is:

1 | Winkel

een compleet en inhoudelijk onderbouwd overzicht maken van alle trainingen en cursussen in Nederland.

2 | Werkplaats

meer variatie in het leeraanbod brengen door de inhoud te vernieuwen en nieuwe leervormen te ontwikkelen.

3 | Etalage

één centraal en makkelijk toegankelijk (digitaal) punt ontwikkelen waar pleegouders alle trainingen en cursussen kunnen vinden.

4 | Doe-het-zelf

pleegouders positioneren om zelf te kunnen bepalen hoe ze zich kunnen ontwikkelen.

5 | Bedrijfsmodel

financiering en organisatie van het leeraanbod goed regelen voor de lange termijn.

WERKEN AAN VERBETERING

De verschillende hoofdlijnen zijn uitgewerkt in subprojecten en activiteiten.

Per domein vind je een beknopt overzicht van de resultaten.

1 | Winkel

Leeraanbod in kaart

Pleegzorgorganisaties en opleidingsbureaus hebben hun eigen leeraanbod. Voor het programma zijn alle Nederlandse trainingen en cursussen voor pleegouders in kaart gebracht aan de hand van de vijf pijlers voor pleegouderschap: zorgen, samenwerken, opvoeden, ontwikkelen en functioneren. Meer hierover lees je bij 'Doe-het-zelf' in dit verslag. Uit de inventarisatie blijkt dat de meeste scholing gericht is op het zorgen voor en opvoeden van kinderen. Voor de andere pijlers is veel minder leeraanbod beschikbaar. Via het programma kregen pleegzorgorganisaties voor het eerst een kijkje in elkaars 'winkel'. Het overzicht van alle trainingen en cursussen vind je medio 2020 op www.samenbouwenaanpleegzorg.nl (meer hierover lees je onder 'Hoe verder?').

Leeraanbod uitbreiden

Ieder mens leert op zijn of haar eigen manier. Daarom moet het scholingsaanbod zo gevarieerd zijn dat pleegouders hun eigen 'route' kunnen uitstippelen, die past bij hun achtergrond, ervaring en het type pleegzorg. Bureau Blendleren is gevraagd hierover te adviseren. Het bureau stelt vast dat er tot nu toe vooral klassikale trainingen zijn en raadt aan andere leervormen toe te voegen, zoals leren van en met elkaar en trainingen combineren met digitale middelen. In het bestaande leeraanbod krijgen de onderwerpen 'zelfzorg van pleegouders', 'psychopathologie van pleegkinderen' en 'voorbereiden op zelfstandigheid' nog (te) weinig aandacht, volgens het bureau.

Je eigen leerbehoefte ontdekken

Pleegouder
Wilma

“Waar een bestandspleegouder zich bewust opgeeft als pleegouder en trainingen er automatisch bij horen, is dat voor netwerkpleegouders veel minder vanzelfsprekend. Door overzicht te creëren in wat er allemaal is, kunnen pleegouders een behoefte ontdekken die ze eerst misschien niet hadden of wegstopten. Het is een continu proces om te reageren op het gedrag van pleegkinderen en dat vraagt soms veel. Een beter leer- en ontwikkelaanbod kan daarbij zeker ondersteunen.”

Betere kwaliteit van het leeraanbod

Om de kwaliteit van trainingen en cursussen te blijven verbeteren, is het nodig dat pleegzorgorganisaties en andere aanbieders van scholing hun leeraanbod blijven ontwikkelen. De komst van een online platform helpt daarbij, omdat pleegouders dan makkelijker aanbod kunnen vergelijken en ervaringen kunnen uitwisselen. Onder het kopje 'Hoe verder?' lees je meer over het online platform.

Betere trainingskwaliteiten

Goede scholing vraagt om deskundige trainers. Samen met het Gezinspiratieplein, en medegefinancierd door Stichting Kinderpostzegels Nederland, is een training ontwikkeld waarmee pleegouders, pleegzorgprofessionals en gezinshuisouders die trainingen (willen) geven hun vaardigheden kunnen verbeteren. Nadat ze deze hebben gevolgd kunnen ze zelf een cursus of training voor pleegouders ontwikkelen en geven. Binnen de programma-periode is een groep van vijftien deelnemers getraind.

Heb je belangstelling voor de 'Training in trainingskwaliteiten'? Neem dan contact op met het Gezinspiratieplein, via hun website www.gezinspiratieplein.nl/actueel/nieuws/392-titstart

Kennis overdragen kun je leren

Pleegouder en trainer
Bep

“Trainen is echt een vak. Of je nu een gemotiveerde pleegouder, deskundige pleegzorgbegeleider of een gedreven gedragswetenschapper bent. Het wil nog niet zeggen dat je die kennis ook goed kunt overbrengen, maar dat kun je wel leren.”

2 | Werkplaats

Met de inzichten uit de hoofdlijn 'Winkel' is een oproep gedaan om nieuw scholingsaanbod te maken voor pleegouders. Er kwamen ruim 40 projectaanvragen binnen. Daarvan zijn er 5 uitgekozen die subsidie ontvingen, omdat ze: vernieuwend zijn, samen met pleegouders zijn ontwikkeld, haalbaar zijn om te realiseren en/of gericht op onderwerpen waar nog weinig leeraanbod voor bestaat. Inmiddels heeft dat het volgende opgeleverd:

Videoserie voor pleegouders

Pleegouder Inge Vandeweege vertelt in 6 filmpjes hoe zij en haar gezin gaandeweg leerden omgaan met moeilijke situaties, en over haar persoonlijke groei als opvoeder. Inge schreef ook een boek over haar ervaringen, getiteld 'Een (h)echte uitdaging'.

De onderwerpen van de 6 video's zijn:

- het opvoeden van een pleegkind met gedragsproblemen
- omgaan met woede-uitbarstingen
- grenzen stellen zonder straffen
- zelfzorg van pleegouders
- zelfontwikkeling
- loyaliteit & gedeeld opvoederschap

De video's zijn gericht op pleegouders en (beginnende) pleegzorgprofessionals.

<https://ingevandeweege.blog>

Samenwerking tussen pleegouders en ouders

Het Lectoraat Jeugd en Gezin van de Christelijke Hogeschool Ede ontving vanuit het programma financiering voor het project 'Samenwerken tussen ouders en pleegouders'. Dat heeft een onderzoeksrapport opgeleverd met werkzame factoren in de samenwerking tussen ouders en pleegouders. Daarnaast komen in het voorjaar 2020 de volgende producten beschikbaar:

- Een reeks van 5 korte films over succesvolle samenwerking tussen pleegouders en ouders
- Een 'handreiking' voor ouders, pleegouders, pleegzorgprofessionals en studenten om de films in groepsactiviteiten in te zetten, bijvoorbeeld door pleegouders onderling of in een leeractiviteit.
- Twee artikelen in vakbladen over de uitkomsten van het onderzoek, met aanbevelingen voor pleegzorgorganisaties.

Inge Vandeweege

Traumatraining 'Road to recovery'

'Road to recovery' is een Amerikaanse training voor pleegouders en andere begeleiders van kinderen met een verstandelijke beperking die één of meer traumatische gebeurtenissen hebben meegemaakt.

Met ondersteuning van het programma wordt de training vertaald naar de Nederlandse context. Het nieuw te ontwikkelen materiaal bestaat uit een handboek voor trainers, een handboek voor deelnemers en 6 powerpoint-presentaties. Bohn Staffleu van Loghem geeft beide boeken uit en er komt een online deel om de training 'blended' te kunnen aanbieden. De training is in de loop van 2020 beschikbaar voor pleegouders in Nederland en wordt ontwikkeld door de makers van de training 'Zorgen voor getraumatiseerde kinderen'.

VR-films

In trainingen kunnen VR-films ingezet worden als middel waarmee (aspirant)pleegouders zich inleven en leren reageren op situaties zoals die zich in hun gezin kunnen voordoen. In 2020 komen er VR-films beschikbaar met typerende gebeurtenissen in de pleegzorg.

Als team elkaar versterken

Pleegouder Aline

"Als pleegouders nemen we weliswaar een deel van de zorg over, maar dat maakt ons geen 'betere' ouders voor het kind. De eigen ouders zijn superbelangrijk. Mijn advies voor pleegouders: probeer je in te leven in hoe de ouders zich voelen en maak het bespreekbaar. Wees ook bereid om van elkaar te leren. Als je als team optrekt, kun je elkaar versterken."

3 | Etalage

De ontwikkeling van één digitaal punt waar pleegouders alle trainingen en cursussen kunnen vinden, kreeg veel aandacht in het programma. Op basis van verschillende bijeenkomsten in samenwerking met PGGM&co (een ledenorganisatie voor mensen die in zorg en welzijn werken) is een programma van eisen opgesteld. Vervolgens heeft het programmateam verkend wat er nodig is om een digitale (leer)omgeving voor pleegouders te realiseren. Daaruit bleek dat er meer tijd, geld en menskracht nodig is dan binnen het programma paste. Daarom is een aanvullende subsidieaanvraag gedaan voor de periode 2019 - 2022. Alle pleegzorgorganisaties zijn bereid mee te werken aan het gezamenlijk opzetten van een digitale (leer)omgeving.

4 | Doe-het-zelf

Als pleegouders weten op welke terreinen zij zich nog verder kunnen ontwikkelen, helpt dat hen gericht een training of cursus te kiezen. Aan het bieden van inzicht is gewerkt via:

Pijlers voor het pleegouderschap

Samen met pleegouders is vastgelegd wat er allemaal komt kijken bij pleegzorg vanuit hun perspectief. Op basis daarvan is een model gemaakt met 'pijlers voor het pleegouderschap'. Zowel ervaren als startende pleegouders en mensen die overwegen pleegouder te worden kunnen met dit model voor zichzelf bepalen waar ze mee te maken (gaan) krijgen. De pijlers van het pleegouderschap staan onder aan deze pagina.

Handvatten voor zelfreflectie

Pleegouders staan zelf, en samen met hun begeleiders, geregeld stil bij de ontwikkeling van hun pleegkind, bij de impact van pleegzorg op het gezin en bij de samenwerking met het netwerk van hun pleegkind. Om dit proces te ondersteunen, is gewerkt aan de ontwikkeling van een reflectietool.

Er is gewerkt met kerncompetenties per pijler en een vragenset die pleegouders aanzet tot nadenken over hun kennis en vaardigheden per pijler.

P↑JLERS

voor het
pleegouderschap

ZORGEN

- Gezondheid en speciale behoeften van je pleegkind
- Omgaan met het gedrag van je pleegkind
- Ondersteunen contact van je pleegkind met eigen ouders en familie
- Begeleiden proces van wennen en aarden in je gezin
- Ambassadeur zijn voor je pleegkind

ZORGEN voor pleegkinderen

SAMENWERKEN

- Gedeeld opvoederschap: ouders en pleegouders
- Omgaan met de omgeving/ het netwerk van het kind
- Samenwerking en communicatie met alle spelers rondom het kind
- Juridische en wettelijke zaken

SAMENWERKEN als een team

OPVOEDEN

- Ouderschap
- Opvoedstijlen
- Stimuleren gezonde ontwikkeling kinderen
- Creëren van een veilige/ ondersteunende omgeving
- Omgaan met levensfasen in unieke levensloop van je kind

OPVOEDEN van kinderen

ONTWIKKELEN

- Kennis en vaardigheden ontwikkelen en onderhouden
- Reflecteren
- Zorgen dat je gezond en fit blijft (opladen)
- Pleegouder zijn voor het leven
- Omgaan met de emotionele kant van pleegzorg

Persoonlijk ONTWIKKELEN

FUNCTIONEREN

- Organisatie van je gezin (gezinsmanagement)
- Balans in je gezin houden (vitaliteit van alle gezinsleden)
- Rol en positie van je eigen kinderen
- Veilige gezinssituatie
- Wennen aan de komst van een pleegkind en omgaan met afscheid

FUNCTIONEREN als pleeggezin

5 | Duurzame organisatie en financiering

Pleegzorgorganisaties ontvangen geld van de overheid voor de ondersteuning van pleeggezinnen. Uit dat budget betalen ze onder andere het leeraanbod voor pleegouders. Door samen op te trekken kunnen pleegzorgorganisaties het leeraanbod inhoudelijk verbeteren en efficiënter organiseren.

De organisaties staan daarvoor open, zo blijkt uit de gesprekken, werkconferenties en bijeenkomsten rond het programma.

Ook Jeugdzorg Nederland, de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten hebben aangegeven dat ze structureel willen samenwerken om de kwaliteit van leren en ontwikkelen voor pleegouders te verbeteren.

Makkelijk en snel contact leggen

Pleegouder Simon

“Met de beste bedoelingen geven we onze pleegkinderen liefde, aandacht en verzorging. Maar je kunt in situaties komen waarbij je minder makkelijk kunt terugvallen op je eigen ervaring of goede intenties, want pleegouderschap is echt iets anders dan ‘gewoon’ ouderschap. Om te voorkomen dat je vastloopt, is het belangrijk dat je makkelijk contact kunt leggen met andere pleegouders en pleegzorgprofessionals. Juist op het moment dat er problemen spelen. Ik denk dat een online platform dan een uitkomst kan zijn.”

HOE VERDER?

Om pleegouders, ook in praktische zin, zo goed mogelijk te ondersteunen bij de zorg voor hun pleegkind(eren) wordt in fase 2 in 2020 het platform pleegzorg.nl ontwikkeld. Daar staat straks wat iemand nodig heeft voor het pleegouderschap. Het platform is ook bedoeld voor mensen die overwegen pleegouder te worden en voor pleegzorgprofessionals; ook zij kunnen gebruik maken van de betrouwbare informatie in de bibliotheek en bijvoorbeeld samen met pleegouders bekijken welk leeraanbod past bij hun vragen.

Op platform pleegzorg.nl vind je straks:

- **Een bibliotheek**

De online bibliotheek is een rijke bron vol relevante dossiers en artikelen. Je vindt er praktische en juridische informatie en ook informatie over het gedrag van een pleegkind en tips voor balans in het pleeggezin.

- **De leeractiviteiten**

Op het platform vind je alle cursussen en trainingen die pleegouders in Nederland kunnen volgen. Hier staan ook de online trainingen die zij vanuit huis en op hun eigen tempo kunnen volgen.

- **De community**

Ervaringskennis kan enorm waardevol zijn. Daarom wil je als pleegouder ook horen hoe een ander het doet. In de veilige en besloten community kunnen pleegouders ervaringen uitwisselen, elkaar vragen stellen en van elkaar leren.

DENK
MEE,
DOE
MEE!

Om iedereen op de hoogte te houden van de ontwikkelingen en de stappen die wij zetten om te komen tot het platform lanceren wij de pagina samenbouwenaanpleegzorg.nl. Pleegouders, pleegzorgorganisaties, pleegzorgprofessionals en wetenschappers bouwen samen aan het platform pleegzorg.nl. Heb jij ideeën of wil je op een andere manier iets bijdragen? Meld je dan aan voor het panel van het platform www.pleegzorg.nl/panel.

Via de digitale nieuwsbrief van www.samenbouwenaanpleegzorg.nl blijf je op de hoogte van het laatste nieuws over het platform.